

Szyfer, Anna

Profesor dr Józef Burszta (17 IV 1914
- 6 VII 1987)

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 3-4, 633-635

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PROFESOR DR JÓZEF BURSZTA
(17 IV 1914 — 6 VII 1987)

Profesor Józef Burszta zmarł nagle 6 lipca 1987 r. Był czynny naukowo do ostatnich dni. Pozostały ustalone, a już nieaktualne terminy seminariów magisterskich i doktorskich, nie wygłoszone referaty, nie dokończone prace...

Na wrzesień, Instytut Etnologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza przygotowywał Zjazd Absolwentów etnografii dla uczczenia 50-lecia Jego pracy naukowej. Zjazd odbył się, ale mógł już uczyć tylko Jego pamięć.

My, uczniowie i współpracownicy ciągle jeszcze nie możemy pogodzić się z Jego odejściem. Zabrakło bowiem człowieka tak czynnego i aktywnego, że wydawał się niezastąpiony. Był opiekunem naukowym, kształtował wielu z nas jako pracowników nauki. Był również kolegą i przyjacielem. Był motorem i opiekunem działań wielu środowisk. Dla wszystkich — wielkim autorytetem. A zawsze przy tym pełen był życia, humoru, pasji działania.

Pisząc te słowa dla kwartalnika „Komunikaty Mazursko-Warmińskie”, a więc dla środowiska olsztyńskiego, specjalną uwagę chciałabym zwrócić na związki Profesora z Warmią i Mazurami. A były one mocne i serdeczne.

Wcześniejsze zainteresowania historią i kulturą ludową tych ziem związały Profesora, w początkach lat sześćdziesiątych, z powstającym olsztyńskim ośrodkiem naukowym. Gdy więc, w 1968 r., ze Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego „Pojezierze” wyłonił się Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Profesor został prezesem Rady Naukowej i przez 14 lat patronował rozwijającej się olsztyńskiej placówce humanistycznej oraz towarzystwu naukowemu o tej samej nazwie. Bliskie Mu były wszystkie dyscypliny, jakie skupia OBN, a więc: historia, socjologia, etnografia, a także demografia i ekonomia. Jego autorytet naukowy wielokrotnie ułatwiał rozstrzygnięcia merytoryczne, podwyższał rangę placówki. Szczególnie dużo zawdzięczają mu etnografowie. Profesor konsultował i oceniał badania przemian społecznych i kulturowych na Warmii i Mazurach, prace dotyczące zwyczajów i obrzędów ludności miejscowej, etnografii małych miast itp. Był też redaktorem

Kultury ludowej Mazurów i Warmiaków, pierwszej etnograficznej monografii tych regionów. Z funkcji prezesa profesor Józef Burszta zrezygnował w 1984 r. nadal pozostając w Radzie Naukowej OBN.

Urodził się 17 kwietnia 1914 r. w Grodzisku Dolnym, na Rzeszowszczyźnie, rodzinie drobnych rolników. Do gimnazjum uczęszczał w Leżajsku, utrzymując się z korepetycji. Studia uniwersyteckie rozpoczął w 1934 r. w Poznaniu. Studiował socjologię i nauki społeczne. W r. 1937 przeniósł się na Uniwersytet Warszawski, gdzie kontynuował studia socjologiczne. W tym okresie pracował w Państwowym Instytucie Kultury Wsi. Książki o wychodźstwie z rodzinnej wsi, którą przygotowywał, nie zdążył opublikować przed wybuchem wojny.

Okres wojny i okupacji spędził profesor Burszta w rodzinnym Grodzisku, pracując jako fotograf.

W 1945 r. wyjechał z ekipą administracyjną do Poznania, gdzie podjął pracę w ówczesnym Wojewódzkim Urzędzie Ziemskim, a następnie w redakcji Instytutu Ludowego. Już w r. 1945 uzyskał stopień magistra, a w 1947 doktorat z socjologii, u profesora Szczurkiewicza, na podstawie rozprawy *Procesy emigracyjne na wsi małopolskiej*. Od 1946 r. pracował na Uniwersytecie Poznańskim, początkowo jako asystent w Zakładzie Historii i Socjologii Wsi, po doktoracie, jako adiunkt w Katedrze Socjologii. W ciągu następnych, trudnych, również dla socjologii, lat Józef Burszta kilkakrotnie zmieniał miejsce pracy. Pracował w Katedrze Historii Gospodarczej UAM, a nawet przez 2 lata w Katedrze Historii Gospodarczej Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie uzyskał docenturę. W r. 1956 wrócił na Uniwersytet Poznański, krótko prowadząc Zakład Historii Społeczno-Gospodarczej. Najwyższe zainteresowanie — kulturą i życiem społecznym wsi — wiązało Go jednak z etnografią. W 1957 r. objął Katedrę Etnografii UAM i prowadził ją do emerytury, to znaczy do jesieni 1984 r. Profesorem nadzwyczajnym został w 1959 r., a zwyczajnym w 1966 r.

Od lat studenckich, po ostatnie dni swego jakże czynnego życia, profesor Józef Burszta przygotował około 400 publikacji, w tym 8 monografii książkowych. Umiejętnie łączył widzenie historyka, socjologa i etnografa. Głównym nurtem jego zainteresowań, widocznym we wszystkich publikacjach, była kultura chłopska, jej geneza, przemiany, stosunek do innych kultur, perspektywy. W dwu ostatnich pracach (*Kultura ludowa — kultura narodowa* i *Chłopskie źródła kultury*) znajdujemy jakby syntezę Jego przemyśleń. Wiele uwagi poświęcił też problemom kultur ziem zachodnich i północnych, socjologii i kulturze rodziny wiej-

skiej, folklorowi i folklorystyce, wreszcie teoretycznym i metodologicznym problemom etnografii. Jednym z ważnych odcinków pracy naukowej Profesora było kierowanie (od 1961 r. redaktor naczelny) edycją *Dzieł Wszystkich* Oskara Kolberga. Od 1967 r. był też redaktorem czasopisma etnograficznego „Lud”.

Znamienne, że zainteresowania naukowe Profesora Burszty odpowiadały zawsze zapotrzebowaniom społecznym. Tak było np. z podjętymi na ziemiach zachodnich badaniami etnograficznymi. Stały się one wzorcem wielu następnych prac (badania w koszalińskim, książka *Stare i nowe w kulturze wsi koszalińskiej* i inne).

Obserwując ogromne przemiany w folklorze polskim tworzył naukową analizę tych procesów w kolejnych publikacjach. Był też twórcą, na gruncie polskim, terminu „folkloryzm”, doskonale odpowiadającemu stanowi przemian folkloru. Przez wiele lat urzeczywistniał swoje postulaty teoretyczne jako juror licznych festiwali folklorystycznych.

Z ważnych działań organizacyjno-naukowych należy wymienić przewodniczenie w latach 1972—1974 Sekcji Etnograficznej Komitetu Nauk Socjologicznych PAN, a od 1975 r., powołanemu z Jego inicjatywy Komitetowi Nauk Etnologicznych PAN. Na Uniwersytecie Poznańskim Profesor pełnił funkcje dziekana Wydziału Historycznego i prorektora. Był też członkiem wielu rad naukowych. Miał liczne kontakty naukowe za granicą. Należał do Rady Krajowej Międzynarodowej Unii Nauk Antropologicznych i Etnologicznych (JUAES), Międzynarodowego Stowarzyszenia Etnografii i Folkloru (SIEF), był członkiem honorowym towarzystw etnograficznych na Węgrzech i Słowacji. W r. 1975 Profesor Burszta otrzymał cenioną międzynarodową nagrodę im. J. G. Herdera.

Równoległe działał Profesor w stowarzyszeniach naukowo-społecznych i społeczno-kulturalnych: Wielkopolskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk, Polskim Towarzystwie Ludoznawczym, Wielkopolskim Towarzystwie Kultury, Stowarzyszeniu Twórców Ludowych, Ośrodkiem Badań Naukowych w Olsztynie, Instytucie im. W. Witosa i wielu innych.

Za swoją działalność naukową i społeczną Profesor Burszta otrzymał Krzyże Kawalerski i Komandorski Orderu Odrodzenia Polski i był też odznaczony Orderem Sztandaru Pracy II Klasy oraz wieloma innymi.

Anna Szyfer